

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes lēmuma ierosinājumu, izstrādājot vadlīnijas Transeiropas enerģijas tīkliem un anulējot nolēmumus Nr. 96/391/EC un Nr. 1229/2003/EC.

COM(2003) 742 galīga red. - 2003/0297 (COD)

(2004/C 241/04)

2004. gada 19. februārī Eiropas Savienības Padome, saskaņā ar Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 156. un 251. pantu nolēma konsultēt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes lēmuma ierosinājumu, izstrādājot vadlīnijas Transeiropas enerģijas tīkliem un anulējot nolēmumus Nr. 96/391/EC un Nr. 1229/2003/EC.

Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un Informācijas sabiedrības darba grupa, kas nodarbojas ar Komitejas darbu sagatavošanu attiecīgajā jomā, 2004. gada 10. maijā izstrādāja savu atzinumu Ziņojumu sniedzēja bija: Sirkeinenas (Sirkeinen) kundze.

Tās 409. plenārajā sesijā 2004. gada 2. un 3. jūnijā (2004. gada 2. jūnija sēdē), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pieņēma sekojošu atzinumu ar balsīm "par" 164, "pret" 3 un "atturējās" 17.

1. Ievads

1.1. 2001. gadā Komisija pieņēma paziņojumu par Eiropas Enerģijas komunikāciju infrastruktūru. Lai efektīvi darbotos plašāks Eiropas elektrības un gāzes tirgus, nepietiek ar to, ka tiek īstenoti vispārējie noteikumi un standarti. Ir nepieciešams, lai, saistot dalībvalstis, pastāvētu atbilstoša infrastruktūra.

1.2. Šajā paziņojumā tika uzrādīti daudzi pasākumi, tai skaitā 10 % elektrības un prioritātes finansēšanas sasaistes mērķi Transeiropas tīkla projektiem, kas ir noteikti kā Eiropas līdzdalības prioritātes projekti. Komisija arī ierosināja palielināt esošo 10 % ieguldījuma maksimālo robežu projektu attīstības posmam līdz 20 % prioritātes projektiem. Barselonas Padome atbalstīja 10 % sasaistes mērķi, bet ieguldījuma maksimālās robežas kāpinājums joprojām paliek Padomes risināmo jautājumu lokā.

1.3. Lai jaunās dalībvalstis būtu iekšējā elektrības un gāzes tirgus daļa, ir jāpārskata Transeiropas tīkla (TEN) vadlīnijas. Daudzi projekti, kas savieno veco Kopienas ar jaunajām dalībvalstīm, ir jau noteikti TEN finansēšanai, bet saraksts ir jāpilnīgo. Līdzīga pieeja ir nepieciešama attiecībā uz kaimiņvalstīm. Vidēja termiņa mērķis ir pakāpeniski izveidot Eiropas elektrības un gāzes tirgu, iekļaujot iespējami vairāk nekā 35 valstis un pāri 600 miljoniem iedzīvotāju. Šim tirgum būtu jābūt balstītam uz vispārējiem tirgus atvēršanas, dabas aizsardzības un drošības standartiem.

1.4. Pieprasījums pēc dabīgās gāzes ātri pieaug un Kopiena kļūst arvien vairāk atkarīga no gāzes importa. Lai nodrošinātu Eiropas enerģijas tirgus un nākotnes gāzes apgādes efektīvu funkcionēšanu, ir nepieciešama gāzes padeves daudzveidošana un jaunas infrastruktūras izveide. Investīcijas ir nepieciešamas gan jaunām padeves cauruļvadu līnijām, gan iekšējām cauruļvadu līnijām ar pat elastīgāku mūsdienu infrastruktūras izman-

tošanu pēc tirgus atvēršanas. Ciešai sadarbībai jābūt ar apgādes valstīm un tranzīta reģioniem.

2. Komisijas ierosinājums

2.1. TEN elektrības un gāzes vadlīniju pašreizējā pārskatīšana īpaši integrēs jaunās dalībvalstis iekšējā elektrības un gāzes tirgus satvarā. Jaunais teksts:

— nodrošinās, ka nepieciešamība labāk integrēt jaunās dalībvalstis un kaimiņu reģionus plašākā Eiropas enerģijas tīklā tiks pilnībā ņemta vērā to projektu sarakstā, kas iegūst atbalstu un kas ir noteikti Transeiropas Enerģijas tīklu vadlīnijās.

— ieviesīs Eiropas līdzdalības deklarāciju dažiem nozīmīgiem pārrobežu projektiem uz prioritātes ass.

— dos Komisijai iespēju ievēlēt Eiropas prioritātes projekta koordinātoru.

Komisijas ierosinājums uzliek dalībvalstīm saistības dot priekšroku prioritātes projektiem, veicināt un paātrināt projektu izpildi, kā arī novērtēt un ziņot komisijai.

2.2. Pielikumi kopējo interešu lēmumprojektu sarakstam ar tiesībām uz Kopienas finansiālo palīdzību (III. Pielikums) saskaņā ar kritēriju, kas ir noformulēts II. Pielikumā; kopējo interešu projekti, kuriem būs priekšroka dotācijai no Kopienas palīdzības (I. Pielikums) un Eiropas līdzdalības projektiem (IV. Pielikums).

2.3. Aprēķinātais investīciju daudzums, kas ir nepieciešams laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam, lai ierīkotu elektrības un gāzes tīklu prioritātes projektus, ir apmēram € 28 miljoni, no kuriem €20 miljoni ES un €8 miljoni trešajās valstīs. Turklāt nāk izmaksas par citu kopējo interešu projektu pabeigšanu.

3. Vispārējie komentāri

3.1. EESK savos uzskatos strikti atbalsta Komisijas ieteikumus TEN elektrības un gāzes attīstībā un atbalstā kā neatņemamu efektīva iekšējā elektrības un gāzes tirgu izveides daļu, kā arī kā visaptverošu enerģijas apgādes drošības politiku. Komiteja ir arī atbalstījusi Komisijas ierosinājumu par finansiālā ieguldījuma maksimālās robežas palielināšanu attīstības posmā līdz 20 %.

3.2. Diemžēl, kā tas jau tika minēts iepriekšējos EESK projektos, TEN projektu īstenošana ir bijusi ļoti lēna un neapmierinoša. Grūtības finansēt plašos būvprojektus ir ticis pieminēts kā nozīmīgs šķērslis. 20 miljoni eiro gadā, kas Komisijai ir pieejami kā ieguldījumi projektu attīstības posmam var spēcīgi ietekmēt to īstenošanu. Vajag attīstīt valsts un privāto partnerību.

3.2.1. Finansēšana kā tāda var nebūt vienīgais šķērslis lēnajai TEN projekta īstenošanas virzībai. Te var būt citi nozīmīgi iemesli kā, piemēram, dalībvalstu saistību trūkums, lai sadarbotos pārrobežu projektos. Te var būt sava loma Eiropas koordinātoram. Dažos gadījumos, izvēloties potenciālo sabiedrisko finansējumu, var arī tikt aizkavēts projekta realizēšanas sākums, kas tiktu uzsākts bez kavēšanās negaidot to vai citu lēmumu.

3.2.2. Ilgs, apgrūtinātais un kā gala rezultāts nedroša plānošana un atļaujas procedūras šodien ir nozīmīgs šķērslis infrastruktūras investīcijām. Prioritātes statusam, ko ES institūcijas piešķir projektam, būtu jākalpo kā brīdinājuma signālam, ka projekts laicīgi jāizpilda vietējiem un citiem lēmumu pieņēmējiem.

3.3. EESK uzņem Komisijas lēmumprojektu, atzīmējot, ka tam labāk būtu jābūt iesniegtam agrāk. Kad šo projektu apstiprinās EESK Plenārā sesija, būs notikusi paplašināšanās un ES būs 25 dalībvalstis. Lai tuvotos kaimiņvalstīm šo piegādes drošības nosacījumu nepieciešamība ir bijusi skaidri redzama ilgu laiku, vēlākais kopš Zaļā dokumenta par enerģijas padeves drošību.

3.4. EESK uzskata, ka kopsakarības situācijas un izredžu analīzes dažādās Savienības daļās un kaimiņu apgabalos ir informatīvas un raksturīgas.

3.5. Tomēr Komisija neatsaucas uz jebkādam plašākām un ilgtermiņa gaidīto attīstību iekšējās enerģijas tirgus izpētēm, kas būtu nodrošinājušas nepieciešamo pamatu informāciju, lai noteiktu galvenos infrastruktūru projektus. Ilgtermiņa redzējums vai alternatīvie scenāriji ir arvien nozīmīgāki sektorā, kur investīciju dzīves ilgums ir 50 un vairāk gadu. Šis atsaucis trūkums arī ir pārsteidzošs, ja šāda informācija ir pieejama, tai skaitā materiālu, ko izdevusi pati Komisija.

3.5.1. Uz Eiropas nākotnes enerģijas skatuves dabas gāzei ir īpaši svarīga loma. Ir tendence strauji pieaugt izmantošanai un atkarībai no importa ārpus ES. Kādas vidēja termiņa un ilgtermiņa perspektīvas pieprasījumam, izmantošanas apvidum un avotiem slēpjas aiz prioritātes infrastruktūras projektu perspektīvām? Kā apkures, elektrības ražošanas un CHP izmantošana paredz attīstīties, kā arī kādi ir udeņraža ražošanas no gāzes iespējamie plāni? Kādi ir avotu potenciāli? Politiskie lēmumi, sākot no ES apkārtējās dabas politikas līdz vietējai lēmumu plānošanai, spēcīgi ietekmē enerģijas izvēles un tirgus. To būtu jāņem vērā plašākai, ilgtermiņa ainai.

3.6. Viens būtisks jautājums ir, vai šeit varētu būt alternatīvi risinājumi dažām vajadzīgām vietām, kuru risināšanai ir paredzēti ierosinātie tīkla projekti. Vai, piemēram, dažos investīciju elektrības ražošanā gadījumos, kas atrodas tuvu daudzpusīgam pieprasījumam, būs dzīvotspējīgāks risinājums? Pēc tam kad tīkla, kas attīstītās, vienmēr pārbaudāmie ierosinājumi, ņemot vērā pieaugošās enerģijas efektivitātes iespējas un īstenoto ražošanu no atjaunojamajiem enerģijas avotiem.

4. Detalizēti komentāri

4.1 Izklāstam ir jābūt atkārtotam tā, kā sniegtu līdzvērtīgu priekšroku efektīvai iekšējā tirgus un stratēģisko mērķu darbībai kā apgādes drošības un universālo pakalpojumu nodrošināšanai.

4.2 Projektiem domātiem tikai vienā dalībvalstī tikai izņēmuma gadījumos ir jābūt noteiktiem Eiropas interešu projektu sarakstā.

Briselē, 2004. gada 2. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

prezidents

Roger BRIESCH